

به نام خداوند جان و خرد

درس دوم (علوم اجتماعی)

علوم اجتماعی

به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آنها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند.

مطالعه علمی اجتماعات به شکل‌گیری علوم اجتماعی انجامید.

جدول مقایسه علوم انسانی، اجتماعی و طبیعی

علوم	انسانی	اجتماعی	طبیعی
موضوع	کنش‌های انسانی (فردی و اجتماعی) و آثار و پیامدهای آن		
مثال	روانشناسی - جامعه‌شناسی		
روش (به عقیده برخی دانشمندان)	غیرتجربی		
فوائد	<p>۱. با شناخت پدیده‌های اجتماعی ➡ به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند. ۲. با کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی ➡ می‌توانند تأثیرات اجتماعات را بر زندگی ما توضیح دهند تا بتوانیم از فرصت‌های اجتماعات برخوردار شویم و از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان بمانیم. ۳. می‌توانند زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف را از یکدیگر فراهم کنند ➡ و به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک کنند. ۴. توان دآوری، نقد و اصلاح ارزش‌ها، هنجارهای اجتماعی را دارد و به همین دلیل ➡ می‌تواند فرصت واکنش و موضع‌گیری اجتماعی صحیح را برای دانشمند فراهم آورد. ۵. علوم اجتماعی ظرفیت دآوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارد ➡ (اهمیت علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی)</p>		
	<p>۱. شناخت طبیعت و قوانین آن. ۲. پیش‌بینی حوادث طبیعی برای پیشگیری و تسلط بر طبیعت. ۳. ابزار بهره‌مندی از طبیعت و غلبه بر محدودیت‌های طبیعی</p>		

تفاوت کنش‌های انسانی و پدیده‌های طبیعی

کنش با آگاهی و اراده انسان انجام می‌شود و هدف و معنای خاصی دارد اما پدیده‌های طبیعی برخلاف کنش‌ها و پیامدهای آن، به تصمیم و اقدام انسان‌ها وابسته نیستند، بلکه مستقل از اراده انسان‌ها و اهداف و معانی مورد نظر آنها وجود دارند.

مقایسه موضوع علوم انسانی و علوم اجتماعی

- موضوع علوم انسانی ➡ کنش‌های انسانی (فردی و اجتماعی) و آثار و پیامدهای آن
- موضوع علوم اجتماعی ➡ کنش اجتماعی و پیامدهای آن
- موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است
- علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند ولی برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند.

چرا شناخت کنش بدون فهم هدف و معنای آن غیر ممکن است؟

زیرا کنش با آگاهی و اراده انسان انجام می‌شود و هدف و معنای خاصی دارد.

چرا علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کنند؟

فعالیت‌های غیرارادی، کنش نیستند و علمی که به این پدیده‌ها می‌پردازد، نه آنکه درباره انسان بحث می‌کنند؛ جز علوم انسانی محسوب نمی‌شوند مانند علم پزشکی که به بدن انسان و سلامت و بیماری آن می‌پردازد ولی جز علوم طبیعی محسوب می‌شود.

تفاوت موضوع فلسفه با علوم طبیعی و علوم اجتماعی - انسانی

علم	موضوع	مثال
فلسفه	موضوع فلسفه اصل وجود است؛ یعنی به موجودی خاص مانند موجودات طبیعی، انسانی و اجتماعی نمی‌پردازد بلکه قوانین کلی حاکم بر همه موجودات را شناسایی می‌کند.	قانون علیت
علوم طبیعی	پدیده‌های طبیعی و قوانین طبیعت را مطالعه می‌کند.	زیست‌شناسی درباره موجودات زنده بحث می‌کند و موجودات زنده را دارای ویژگی‌هایی مانند حرکت، تغذیه و رشد می‌داند.
علوم اجتماعی - انسانی	کنش انسانی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند.	اقتصاد به کنش‌های اقتصادی همچون تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات می‌پردازد

پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است چرا؟

به دلیل آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های انسانی و تنوع آن‌ها

چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟

علوم اجتماعی، درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهد و به آن‌ها کمک می‌کند از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند.

پیشرفت علوم طبیعی ➡ باعث ➡ پیدایش فناوری

جدول تناظر انواع علوم و رویکردهای جامعه‌شناسی

علوم	نام	رویکرد	تعریف
طبیعی	ابزاری	تبیینی	علوم طبیعی را به دلیل اینکه ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی می‌باشند علوم ابزاری گویند.
علوم انسانی	تفهیمی	تفهیمی	به علوم انسانی به دلیل اینکه به فهم معانی کنش‌های انسان‌ها می‌پردازد علوم تفهیمی گویند.
علوم انسانی	انتقادی	انتقادی	به علوم انسانی به دلیل اینکه به انتقاد از کنش‌های ناپسند آدمیان می‌پردازد علوم انتقادی گویند.

چه چیز موجب شکل‌گیری شاخه‌های مختلف علوم اجتماعی شده است؟

کنش‌های اجتماعی ابعاد و اجزای مختلفی دارند (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و...) و برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد دانش‌های مختلفی به وجود آمده است. مانند بدن انسان که ابعاد مختلفی دارد و تخصص‌های گوناگونی درباره آن پدید آمده است.

شاخه‌های علوم اجتماعی

- جغرافیای انسانی

- حقوق
- روان‌شناسی اجتماعی
- زبان‌شناسی
- تاریخ
- اقتصاد
- مدیریت
- مردم‌شناسی
- باستان‌شناسی
- جامعه‌شناسی
- سیاست
- جمعیت‌شناسی

انواع مطالعات جامعه‌شناسی

۱. جامعه‌شناسی خرد ➡ علمی که کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را مطالعه می‌کند.
۲. جامعه‌شناسی کلان ➡ علمی که ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را مطالعه می‌کند.

جامعه‌شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگر هستند.

در جامعه‌شناسی براساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی رویکردهای مختلفی شکل گرفت.

سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی

علوم طبیعی

- جامعه‌شناسی تبیینی (پوزیتیویستی)
- جامعه‌شناسی تفهیمی
- جامعه‌شناسی انتقادی